

1757.

1. Albr. otho, Franc. Ludov. : De vero imperio.
2. Bauer, Franc. Gropius, fac. jur. procuratoribus :
Programma, quo summos in utroque jure honores
Johann. Frederico Loefflero - . . . tribuendo
indicit -
3. Boehnius, Jo. Gottlob : De commercio unum
apud Germanos initiis. Comestibus, orationi
artibus praemissa.
4. Boehnius, Jo. Gottlob : De principe exemplis
Imperatorum regumque Romano - Germanicorum
informando. Oratio - . . . in auspiciis profes-
sori numeris pronunciata.
5. Gutschmidt, Christ. Gottlieb : De justis mercatorum
in exigendis unciis ex mora
6. Heisnius, Gropius, fac. phil. procuratoribus :
longitudinem Tropice ex eclipticas lunaris
definire studet. simulque ad repemendos summos
in philosophia honores innuat.

1757.

7. Hommelius, Carolus Ferdinandus: *Pro sanctorum jure contra aequitatis defensores.* 15
8. Hommelius, Ferdinandus Augustus: *Septuagenarius absens factus, quando mortuus praesumatur?* 16
9. Loefflerus, Johannes Fridericus: *De mortis causa captivitas.* 17.
10. Nylus, Ferdinandus Henricus: *De genuinis juris Germanici universalis hodierni privati civilis conceptu methodique illud hodie in ordinem redigendi.* 18
11. Platner, Fridericus: *De legibus Romanorum cum hauris* 19.
12. Richterius, Jo. Tobias: *Selectiora juris principia* 18.
13. Richterius, Jo. Tobias: *Selectiora juris principia* 20
- 17.
14. Richterius, Joannes Tobias: *De contractu rato manente, poena licet conventionalis inde sit soluta.*

1757.

15. Richterius, Th. Tobias: De obligatione imperfecta
ex honestate, juris civitis auctoritate perfecta.
16. Richterius, Th. Tobias: Tus matrimonii Indaeorum
in Germania tum inter se tum si alter conjux
ad sacra Christianorum transiit
17. Rivinus, Johann Florens l. b. s. p. d.: Programm,
quo ad Disputationes publicas iurstat.
18. Rivinus, Johann Florens, fac. iur. procurator: Programm,
quo sollemnia Doctoralia Joh. Danielis
Henselayers . . . in Dei
19. Sammet, Franc. Guptius: Exercitatio academica
exhibens varia juris civitis capita
20. Siegel, Th. Gabriel: Inertatio juris dca,
selecta juris Rippuriam Cambilib
capita explicata, atque observatio
illustrata exhibens.

1757.

21. Wilke, Henr. Georgius Theobaldus: De Theodaro
juniore sive Tiliemanno, Landgravio Thuringiae
Orientalis et Lusaciae Marchione.
22. Windkley, Cornelius Prosperus: Discrimen inter
litis contestationem jure veteri ac hodierno,
et utriusque effectus.
23. Zeller, Fridericus Guilielmus: De potestate
disponendi ultima voluntate, circa gerenda
in praesentium fisci.

20

*J. 32. num. 5. Co. 6.
1754, 1.*

DISPUTATIO SOLEMNIS

DE

MERO IMPERIO

ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS AVCTORITATE

PRO LICENTIA

SVM MOS IN VTROQVE IVRE HONORES

RITE CAPESSENDI

A. D. IIII. ID. IVN. CIO IDCC LI

PROPOSITA

A

IOANNE LÜDERO ALBRECHTO

LIPS. L. V. CAND.

L I P S I A E

EX OFFICINA LANGENHEMIANA.

DISPUTATIO SOLEMNIS

D E

MERO IMPERIO

ILLUSTRISSIMO IUSTORVM ORDINIS AVCTORITATE

PRO LICENTIA

SVMOS IN VTROVE TVRE HONORES

RITE CAPESSE

A D III ID IVN MDCCCL

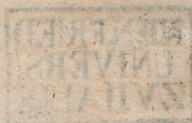
PROPOSITA

A

IOANNE LVDERO ALBRECHTO

LIBRI I. V. CAP. I.

L I P S I A E
EX OFFICINA TYPOGRAPHICAE

DE
MERO IMPERIO.

§. I.

quam difficilis omnis sit comparatio meri imperii satis testantur interpretationes. Nullos forte reperies interpretes, qui sub Caesaribus imperium cum eo, quod libera republica fuit, non comparent. Mirtam, quae stomachum mouent similitudines. HOTTOMANNVS autem, qui mea quidem sententia superiorum fuit felicissimus, *in epit. ad z. L. II. t. 1. in opp. T. I. p. 46.* merum idem quod antiquis summum esse censet. Verum enim vero ex his, quae postea de imperii sub Caesaribus plane mutato statu ostendemus, clarissime apparebit, et hanc similitudinem non feliciorem esse, ac si Praefectos Praetorio, Magistrosque militum THEODOSII et VALENTINIANI temporibus cum Consulibus libera republica comparemus. Periclitabor itaque aliam

In mero imperio explicando negligenter sunt comparationes.

ingredi viam, et reiecta omni similitudinem quaerendi cupiditate, praemissa imperii libera republica notitia, inquirere: an ex antiquitatibus legibusque veram meri imperii notionem eruere possim?

§. II.

*Vulgaris de
mero imperio
opinio.*

Vulgaris enim de mero imperio ita praevaluit sententia, vt reliquae suis defensoribus videantur destitutae. Caeterum vulgaris opinio a Glossatoribus originem suam duxisse videtur, BALDVS enim merum imperium aut maximum, aut limitatum putat. Illud Principi, hoc inferioribus tribuit, et iterum diuidit in *merum* in poenis capitalibus, *medium* in relegationibus et aliis, quae causae cognitionem requirunt, et *minimum* in leuioribus poenis exerceri putat, v. *Corp. Iur. gloss. in fn. lib. I. D.* E quibus placitis nonne CUIACII extitisse videtur sententia, qui paucis mutatis per *grauiorem* explicat *coercitionem*? L. XXI. *Obs. 30.* Quem recentiores secutos esse, omnes sciunt.

§. III.

Refellitur.

Haec vulgaris autem opinio difficultatibus obnoxia est, quae eam plane euertant. Confundit enim merum et summum imperium, quae sedulo esse distinguenda iam a GENTILE obseruatum ostendit V. Ill. GEBAVERVS *de iurisdic. c. I. §. 4. in not.* et nostrum erit infra probare. Et enim cum vulgaris sententia ex hac parte abundet, tum vero ex altera defectu laborat. Plurima enim in legibus de mero reperimus imperio, quae ad grauiorem coercitionem nulla ratione pertinent; Et denique, quae stomachum moueant, ex ea sequuntur: v. c. Quaesitores iam merum habuisse imperium, cum tamen partim ex legum in Digestis inscriptio-

scriptionibus; partim Codicis legibus appareat, nunquam Verbis magistratibus merum competuisse imperium; et huius rei nec vestigium quidem reperiatur. Sed ad rem propositam, age, veniamus.

§. III.

Imperium est iubendi potestas. Cuius prima diuisio *Imperii diuisio libera re publica.* est, ut sit vel militare vel ciuile. De militari hoc loco nobis non est sermo. Qui tamen velit cognoscere; quomodo vtrumque sit distinctum, eum ad SIGONIVM *de iure ciuium L. I. c. XXI. et de iure prou. L. III. c. VII.* ablegamus. De ciuili tantum disputamus, quod aut *summum*, aut sine vlla adiectione *imperium* dicebatur; vtrumque tamen a *iurisdictione* longe diuersum.

Imperium summum, initiis reipublicae nullis limitibus circumscriptum, Consulum erat, qui regiam exercebant potestatem teste LIVIO L. II, c. I. *Libertatis autem originem inde magis, quia annuum imperium consulare factum est, quam quod deminutum quicquam sit ex REGIA potestate, numeres.* OMNIA IVRA, *omnia insignia primi consules tenuere, id modo cautum est, ne, si ambo fasces haberent, duplicatus terror videretur.* Iudiciis et exercitui praeerat consul, qui Praetor Maximus nuncupabatur, immo et in caput ciuis animaduertendi potestatem habebat. Quod tamen *Lege Valeria* mutatum, qua aliqua summi imperii pars ad populum translata est, qui antea magistratum creandorum legumque ferendarum iure tantum usus esset. Lege enim Valeria a P. VALERIO POPLICOLA A. V. C. CCXLIII. lata prouocatio aduersus magistratus ad populum instituta est, ut LIVIUS II, 8. docet: cuius iuris insigne fuisse fascium submissionem ex FLO-

RO *L. I. c. 9.* discimus. Hoc ius, quomodo postea ampliatum legibus *L. et M. Valerii*, et potissimum aucta tribunorum plebis potestate, *Attinio* plebiscito, qui senatoriam dignitatem nacti sunt a *ROSINO L. VIII. c. 2. et 5.* et *GRAVINA in orig. iur. L. I. c. 3. et 27.* satis peroratum reperimus.

Saluo tamen hoc populi iure imperium Consulium erat summum: *Bonorum esse civium*, ait *CICERO*, *summum in consulibus imperium, summum in senatu consilium putare p. C. Rabir. c. I.* In consulium, dum essent in vrbe, auctoritate tota recumbebat respublica, eis omnes fuberant magistratus, eorum consiliis negotia gerebantur: et quamquam grauiores ad senatum reiectae deliberationes; tamen Senatus iussa committebantur Consulibus. *SALLVSTIVS de bell. Catil. c. 29.* Quae cum populo communicanda, aut per eum transigenda erant, consulium erat, antea perpendere, dimissoque Senatu ad Populum decreta referre patrum. Ne bellicis negotiis aliquid iniiceretur morae, libera administrandi potestas permissa erat consulibus. Licebat eis, castrensem pro arbitrio regere disciplinam, tribunos creare militum, habere delectum, de aere publico, quantum vsus ferret, per Quaestorem impendere, supplicium in castris sumere, fociisque quantum videretur imperare. In Senatus Consultis faciendis auctoritate tantum valebant, vt etiam dictas sententias vel pronounciare possent, vel si contra rem suam esse viderentur, suppressere vel reticere, ne Sctum in eas fieri posset. Hinc *CAESAR L. I. de bell. civ.* scribit: *Lentulus consul sententiam Cahidii pronounciaturum se, omnino negavit.*

§. V. Accedimus ad imperium. Hoc magistratum erat ²⁾ *ma-* ^{simplicite} *iorum*: Praetorum, Censorum et Quaeſitorum; non autem ^{sic dictum.} minorum magistratum, vt Aedilium, quaeſtorum, et, qui populi erant vice, tribunorum. Ita VARRO apud Gellium XIII, 12. *In magistratu habent alii vocationem, alii preſionem, alii neutrum. Vocationem: vt Conſules et caeteri, QUI HABENT IMPERIVM; preſionem: vt tribuni plebis et alii, qui habent viatorem; neque vocationem neque preſionem: vt quaeſtores et caeteri, qui neque liſtorem habent neque viatorem.* Ad rem noſtram maxime facit id, quod prodidit nobis FESTVS: lit. C. CVM IMPERIO ESSE dicebatur apud antiquos, cui nominatim a populo dabatur imperium: CVM POTESTATE ESSE dicebatur de eo, qui a populo alicui negotio praeficiebatur.

§. VI.

Cum plebei diuturnis contentionibus peruiſſent, vt ^{de Praetori-} alter conſul de plebe fieret: patres ab V. C. CCCLXXXVI. ^{bus.} impetrarunt, vt conſularis poteſtatis portio in peculiarem magistratum e patrum numero creandum conferretur, quem praetorem appellarunt, vt LIVIVS VII, 1. refert. Qui Praetor Urbanus, ſecundum conſulem, potiorem in vrbe obtinebat locum, immo conſule abſente eius munera adminiſtrabat. Auctor eſt CICERO; qui, *Placuit nobis, inquit, vt ſtatim ad Cornutum praetorem urbis has literas deferrem, qui, quod Conſules aberant, conſulare munus ſuſtinebat, more maiorum ad Diu. X, 12.* Quomodo poſtea eorum numerus auctus ſit, docet POMPONIUS l. 2. §. 27. 28. 32. *de orig. iur. v. omnino LIPSIUM ad Tacit. Ann. I, 14.*

Non

Censuribus

Non minus etiam ex consulari imperio decerpta et ab V. C. ccccx. in peculiarem magistratum collata est Censoris potestas, vt LIVIVS III, 8. narrat. Vniuersus populus a Censuribus in ordines tribuebatur, opes ciuium aestimandae, moresque regendi eis committebantur: Censurum animaduersione ciuitas quasi emendabatur. Licebat enim Censuribus, singulis ciuibus eum assignare statum, quem meriti esse viderentur. Itaque si quem senatorum turpi vita dehonestatum cognouissent, eum *senatu mouere*, Equiti probri causa *equum adimere*; plebeios *tribu mouere* h. e. e rustica in urbanam reuocare, siue etiam in tabulas Caeritum referre, in quas qui relati erant, omnibus publicis honoribus abstinere cogebantur, GELLIVS XVI, 13. Quem primum ex albo senatorum recitabant, Princeps senatus dicebatur, vt tradit LIVIVS XXVII, 11. Qui autem in albo recitando praeteribatur, senatu motus aut equo publico annuloque priuatus putabatur. Non tantum vitae turpitudine, sed et negligentia censoriae erat animaduersionis, vt qui equum macilentum ac parum nitidum haberent, aut agrum incultum possiderent, immo *iocum illiberalem* coram Censuribus protulissent. GELLIVS III, c. 20. *Quum ita, vti mos erat, censor dixisset: ET. TV. EX. ANIMI. TVI. SENTENTIA. VXOREM. HABES? Habeo equidem, inquit, vxorem, sed non ex animi tui sententia. tum censor eum quod intempestiue lasciuisset, in aedarios retulit, causamque hanc ioci scurrilis apud se dicti subscripsit, et post ex Sabino Massurio: Censores P. Scipio Nasica et M. Popilius, quum equitum censum agerent, equum nimis strigosum et male habitum, sed equitem eius vberrimum et habitissimum viderunt. Et cur, inquit, ita est, vt tu sis quam equus curatior?*

*ratio? quoniam, inquit, ego me curo; equum Staius meus ser-
uus, visum est parum reuerens esse responsum, relatusque in
aerarios; ut mos est.* Locationes vectigalium, operum pu-
blicorum faciendorum reficiendorumque, in Censorum ma-
nu fuisse, satis constat. CICERO *in Rull. I, c. 3.* Statuarum
etiam potestatem habuisse auctor est PLINIUS *Hist. Nat.*
XXXIII. c. 6. Leges de censorum muneribus, quas tradit
CICERO *de Leg. III, 3.* quomodo ab ipsis censoribus fuerint
obseruatae, documento sunt LIVIUS *XXIII, 18.* et VALE-
RIUS MAXIMVS. *II, 9.*

Quaestitores erant Praetores, praeter Vrbanum et Pe-<sup>de Quaestio-
ribus.</sup> regrinum. Hi antequam quaestiones perpetuae constituerentur, in prouincias mittebantur anno Praeturae suae: sed constitutis quaestionibus illi Praetores demum gestis per annum Praeturae suae in vrbe quaestionibus in prouincias proficiscebantur. Cum enim lege Valeria populo ius prouocationis, vt supra monuimus, datum esset, singula crimina mandari coeperunt per populum Consulibus vel Dictatoribus vel Praetoribus lege aut senatus consulto vsque ad annum ab V. C. IO CIIII, quo anno prima quaestio perpetua constituta est, quam deinceps paullatim breui caeterae secutae sunt. conf. ROSINI *Ant. Rom. L. VII. c. 43.* et doctissimus GRAVINA *in orig. iur. L. I. c. 37.*

§. VII.

Iurisdictio est iuris reddendi in causis priuatis potestas.<sup>de Iurisdictio-
ne.</sup> Eam Praetor et Aediles exercebant, ac ille quidem iurisdictio-
nis causa initio magistratus proponebat edictum, hoc est in albo scribebat, quo iure in ciues hoc anno esset vsurus. Cuius quidem edicti Praetoribus mutandi pro re nata ab ini-

B

tio

tio libera erat potestas: C. CORNELIVS tribunus plebis autem legem tulit, vt ex edictis suis perpetuo ius dicerent.

de Praetore.

Praetor aut ipse cognoscebat, aut alteri mandabat iurisdictionem. Totam autem iurisdictionem VARRO *de ling. lat. L. V. c. 4.* tribus expressit verbis: DO, DICO, ADDICO. Etenim in vindiciis *dicebat*, in mancipatione vel in iuris cessione vel adoptione *addicebat* aut possessionem, aut iudicem *dabat*. Ex hac iurisdictione propositisque edictis euenit, vt Praetores prope omnia iuris ciuiliis capita vel supplendo vel addendo vel leniendo attigerint, quod postea ius ab honorato hoc viro *honorarium*, a recentioribus *praetorium* est dictum.

de Aedilibus.

Aediles, quibus aedes sacrae, praesertim Cereris, vbi senatusconsulta asseruabantur, loca publica, annonae curae erant, quorumque honores CICERO *in Verr. V, 14.* describit, in rebus venalibus iurisdictionem exercebant, vitiosarum rerum venditiones coercerant vel emendabant. Haec iurisdictione deficientibus Aedilibus ad Praetores translata est. V. CUIAC. *VIII. Obs. 38.* Proponebant edictum aediles, ex quo contra venditores manarunt actiones: *redhibitoria* et *quanti minoris*, quae ex Digestis satis sunt cognitae.

§. VIII.

*De imperii
Diuisione sub
Caesaribus.*

Cum igitur, quale imperium libera republica fuerit, ostenderimus, accedimus ad imperii, vti fuerit sub Caesaribus, interpretationem. Iam his equidem temporibus triplex imperium reperitur: *summum, merum et mixtum.* SUMMVM est *summa in imperio potestas cum iure gladii.* MERVM *summa in prouincia potestas cum iure gladii coniuncta,* et MIXTVM idem quod libera republica *iurisdictionis* nomine comprehendende-

prehendebatur, vt iam elegantioris iurisprudentiae princeps CUIACIUS XXI, *Obs.* 30. obseruauit, et contra dissentientes doctissimus GOEDDEVS in *Commentar. ad l. 99. et 215. de Verb. sign.* ex instituto defendit. Cur autem mixtum dicatur, omnium maxime probabilis haec mihi videtur ratio. Cum enim V. Cel. NOODIUS de *iurisdic. et imper. L. I. c. 3.* ostenderit, magistratus municipales certam tantum habuisse notionem, nullam sine iussu aut delegatione Praetoris aut Praefidis cognitionem aut executionem, vt ex *l. 4. D. de damn. infect.* apparet; vocabulum mixti imperii inuentum esse a ICTIS videtur, quo iurisdictione romanorum magistratuum a municipalium notione distingueretur.

Mira autem NOODII est sententia, iurisdictionem et imperium nomine tantum differre *d. l. c. 2.* Tamen NOODIUM ex NOODIO confutabimus. In *Commentario enim ad L. II. D. t. 4.* verba: *magistratus qui imperium habent*, optime de magistratibus maioribus interpretatus est: minores autem etiam iurisdictionem, non autem imperium habuisse, certo certius, qui dubitet ad SIGONIUM de *iur. prou. L. III. c. 5.* ablegamus. V. SCHULTINGIUM ad *Paul. recept. sentent. L. V. t. 4. et ad collat. leg. mosaic. et rom. t. IV. §. 3. in iurisprudent. ante iustin. p. 447. 747.* (edit. Ayrer.)

Quamquam autem nostri instituti non permittit ratio, vt de hoc differamus imperio; tamen quaedam de iurisdictione in prouincijs postea notabimus. Vt autem de mero curatius disputare possimus imperio; necesse est, vt antea id, quod summum dicitur, explicemus.

§. VIII.

De summo
imperio.

Imperatores THEODOSIVS Iunior et VALENTINIANVS III. in consulatu suo, qui in an. Chr. CCCXXV. incidit, V. GOTHOFREDI *Chron. Cod. Theod. ad h. an.* Hierio Praefecto Praetorio Orientis, vt docet IAC. GOTHOFREDVS in *Prosopographia C. Th.* rescribentes, eos, quorum summum esset imperium, ita interpretantur: *qui in summa Administrationis sunt positi potestate, vitae quoque noxiis ius adimendae sortiti sunt l. vn. C. Th. ne sine iuss. princ.* Iusta vero de causa IACOBVS GOTHOFREDVS ad h. l. reprehendit TRIBONIANVM, qui in l. vn. C. ne sine iuss. princ. verba: *vitalis quoque noxiis ius adimendae sortiti sunt*, omisit. Etenim summos non solum honores *superillustrium*: Consulum et Patrio-riorum, sed et tam in Oriente quam Occidente summis *sine iure gladii* reperimus dignitates, vt: Magistrum officiorum, Quaestorem sacri Palatii, Praepositum sacri cubiculi, ad quem cura eorum, qui circa personam Principis versabantur, spectabat, Comitem largitionum, in cuius manu thesauri erant, Comitem rei priuatae, siue priuati patrimonii Principis, Comitem domesticorum equitum, ad corpus principum tuendum destinatorum, et Comitem domesticorum peditum vel stipatorum. Ad hos plane THEODOSII et VALENTINIANI referri non potest edictum, sed vt *Basilicorum interpretes L. LX. t. 67.* recte indicare videntur, *Praefectos praetorio et Magistros* (scil. militum) designat. Dubitatio tamen, mihi videtur, moueri posse: Annon Praefectus Vrbs Constantinopolitanae etiam hic locum habeat? Propterea, quod Praefectum Vrbs Romae iam a VALENTINIANO, VALENTE et GRATIANO Praefectis praetorio et Magistris

stris

stris equitum ac peditum aequatum reperimus *l. 1. C. Tb. de Praef. Praet.* PANCIROLLVS autem *in Comment. ad Notit. Imper. Orient. c. XXV.* notauit, Praefectum Urbis Constantinopolitanae eandem habuisse dignitatem et potestatem, quam Romae praefectum. Videtur itaque Constantinopolis praefectus summis adnumerari posse potestatibus. Praeterito itaque Magistro militum, cui togatum, de quo nos disputamus, imperium non conuenit, de Praefecto Urbis quaedam differemus, tunc, cum de Praefecto Praetorio exposuerimus.

§. X.

Nam in hac nostra disputatione primus debetur locus Praefectis Praetorio, quibus quidem ab AVGVSTO primum ^{De Praefect. praetor.} creatis ex ordine Equestri imperium in milites praetorianos attributum est, quod tamen TIBERIO imperante, vsque ad tempora ANTONINI, militare tantum fuisse CAPITOLINVS *in Anton. Phil. c. X.* COMMODO autem impetrante ciuiliu negotiorum summam complexum, auctor est LAMPRIDIVS *in Commod. C. VI.* Immo TRAIANVS Praefecto Praetorio gladium ipse tradebat: *accipe, inquit, gladium, quem pro me, si bene atque ratione imperaueo, desfringes: sin minus, eo ad interitum meum utere.* DIO. *L. LXVIII, p. 778.* Alexandri temporibus non ex equitibus, sed ex senatorum eligebantur numero: et post eius imperium Praefecti praetorio potestas ita est aucta, vt summum teneret imperium; Donec CONSTANTINVS MAGNVS, ipse expertus, quam formidabile sit Principibus, bellicis rebus abstinere iussit, quas Magistris mandauit militum; imperium autem romanum in quatuor diuisit praefecturas praetorianas, singulisque

singulos Praefectos praeposuit, quorum vni Orientem, alteri Illyricum, tertio Italiam et Africam, quarto Gallias, Hispanias et Britanniam subiecit. Quintam addidit IUSTINIANVS: Africam enim a Vandalis occupatam cum recuperaret, praefectum ei praefecit praetorio, de quo V. PANCIROLL. in *Var. Lect. L. II. c. 188.* Summam autem eorum fuisse dignitatem, satis explicauerunt antiquitatum peritissimus CAMPPIANVS de *offic. et potestat. magistrat. L. I. c. 45.* et Iurisprudens Primicerius IAC. GOTHOFREDVS in *Notit. Dignitat. C. Th.* In primis autem haec eorum iura obseruanda sunt: Ius ab eorum sententiis non appellandi a CONSTANTINO datum *l. 19. C. de appell. conf. GOTHOFREDVS ad l. 16. C. Th. de Appell.* rectores prouinciae confirmabant. *l. 1. C. vt omnes iudices.* Edicta dabant perpetuo obseruanda *l. 2. C. de off. P. P. or. v. CUIAC. VI. Obs. 10.* de appellationibus cognoscebant, temereque appellantes aestimatione multabant litis. atque notabant *l. 19. C. de appell. l. 1. C. Th. de his qui per met. iud.* Constitutiones euulgabant Principum *l. 22. C. de poenis vectigalium et tributorum* gerebant curam *l. 4. C. Th. de pasc.*

§. XI.

Quod autem ad Praefectum Urbis attinet; ille quidem iam in libera republica fuit, sed alia auctoritate: tunc multum diuersus ab hac potestate, quam sub Caesaribus in Vrbe Roma et Constantinopoli tenuit postea. Cuius nouae praefecturae AVGVSTVS est auctor, vt TACITVS *L. VI. annal. c. 10. 11.* refert. Caeterum sequentibus temporibus quidem praefuisse magistratibus ostendit *Notitia imperii Occidentalis*, et quae in eam Vir consummatae eruditionis PANCI-

de Pract.
Vrb.

ROLLVS

ROLLVS

ROLLVS *c. IV. seqq.* commentatus est. Senatorum erat iudex
l. 13. C. Th. de accus. l. 12. C. Th. de iurisdic. deportandi gaudebat
 iure *l. 6. §. 1. D. de interd. et relegat. l. 2. §. 1. D. de poenis.*
 ad eum referebant iudices ex certis prouinciis *l. 13. et 27. C.*
Th. de appell. Non solum in argentariorum causis ius dice-
 bat, verum et inter eos censebatur Magistratus, qui Princi-
 pis loco iudicando dabant operam *l. n. C. Th. de appell.*

§. XII.

A summo hoc imperio curatius est distinguendum, quod *De mero im-*
 propterea, quod nullum cum iurisdictione habet nexum, ME-^{perio.}
 RVVM dicitur. Quamquam autem semper eandem habuit
 formam vt §. VIII. definiuimus, tamen, ne, vt plerumque
 fit, leges confundamus, obseruandum est, subinde alios MA-
 GISTRATVS a superioribus diuersos in prouinciis esse crea-
 tos, QVORVMQVE IN DIGESTIS MENTIO NVL-^{Distinguendi}
 LA FIAT, qui merum imperium exercuerunt. Itaque pri-^{sunt magistra-}
 mum de eis, qui VLPIANI tempore, deinde de his, qui post
 CONSTANTINI imperium fuerunt, agemus.

Quod attinet ad tempora VLPIANI, quibus eius ae-^{I. Quorum in}
 qualis AEMILIVS MACER *L. I. de officio Praefidis* refert: ^{Digestis sit}
 Proconsules etiam Praefides vocari *l. 1. D. de off. Praef.* VL-^{mentis.}
 PIANVS *L. XXXVIII. ad Edictum* Praefidibus summum
 in prouincia tribuit imperium *l. 4. D. de off. Praef. i. l. 8. D. de*
off. Proc. et L. I. Opinonum, ius gladii *l. 6. D. eod. tit.* hanc au-
 tem de utroque reddit definitionem: *Merum est imperium* ^{Vlpiani de-}
*habere gladii potestatem ad animaduertendum facinerosos homi-^{finio.}
nes l. 3. D. de iurisdic. P^{ri}mo VLPIANVS non dicit:
 Merum imperium est gladii potestas, sed: est HABERE gla-
 dii potestatem. HABERE dicitur de iis potestatibus, quae
 speciali*

speciali concessione sunt datae. In simili causa CICERO potestatem habere vsurpat in *Phil. XI, 12.* *Senatui placere -- ut imperandi in Syria, Asia, Bithynia, Ponto, ius POTESTATEMQUE HABEAT.* Hanc VLPiani fuisse mentem ipse docet cum *L. I. de officio Proconsulis* duobus locis *gladii potestatem* Proconsuli DATAM vocat *l. 6. pr. D. de off. Proc. et l. 70. D. de Reg. Iur.* Verbo enim *datam* hoc imperium ab eo distingui, quod ipso iure competit non solum, *a. l. 5. D. de iurisdic.* colligere possumus, verum et IAC. GOTHOFREDVS in *Commentar. ad l. 70. de Reg. Iur.* iam agnoui: aliam enim esse, ait, specialiter datam i. e. lege vel beneficio Principis specialiter alicui concessam, ut h. l. aliam vero vi ipsa iureque magistratus competentem iurisdictionem, de priorē specialiter ac nōminatim data gladii vel cuius alterius coercionis potestate, hac regula quaeri, vtrum is, qui hanc potestatem acceperit, ad alium transferre eam posset, aut vtrum is, cui specialiter sit data alteri eam demandare aut delegare possit. Verum quid ex eo sequitur? Hoc, VLPIANVM merum imperium a summo curatissime distinxisse: Gladii enim potestatem eis, qui merum habent imperium, non ipso iure, ut eis qui summo praediti sunt imperio, verum beneficio competere, adfirmat, eis datam esse, eos ab aliis gladii potestati esse praefectos.

Altera autem est quaestio: quae gladii sit potestas? et meo quidem iudicio, nemo rationi iuris analogicae conuenientius, (quam tamen CUIACIUS in *I. Obseruat.* et scripturae praefert) respondit iam laudato GOTHOFREDO *d. l.*: Per gladii potestatem merum definiti imperium non materialiter, quasi merum imperium sit, vbi gladio tantum animadu-

tere magistratus possit, non exemplariter, non a maxima sui parte, verum a SYMBOLO: Deinde ius et potestatem gladii, seu ferri etiam, apud exteros scriptores pro mero efferri imperio. Quam sententiam etiam in *Commentar. ad l. v. C. Th. ne sine iuss. princ.* defendit, et GOEDDEVS in *Commentar. ad l. 215. de Verb. Sign.* probat. Hoc, quod GOTHOFREDVS ultimo loco dixit, verum esse docet, LAMPRIDIVS, in *Seuer. Alex. c. XXXXVIII: HONORES IVRIS GLADIUM nunquam vendi passus est, dicens: neesse est vt qui emit, vendat.* Ego non patiar mercatores potestatum. Immo praesertim Praesidum fuisse insigne, conici potest ex STATII *L. V. Sylu. c. II. ad Crisp. v. 176.* verbis:

Felix qui magno iam nunc sub PRAESIDE iuras,
CVIQUE sacer primum TRADIT germanicus
ENSEM.

GREGORIUS NAZIANZENSIS, *ep. LXV. ad African. prou. Rect.* ὁ ἀρχων - κἀν τὴν ἀνάμικτρον ἀρχὴν ἀρχὴν κα-
θάπερ ὑμεῖς, κἀν τὴν μετὰ Εἰφοῦς καὶ Τελαμῶνος.
Praeses - siue incruentum gerat imperium, vt nos, siue id, quod
GLADIUM et LORVM iunctum habet. Hinc Praesides
PROVINCIALIA vocantur CINGULA in *Nou. LXVIII.*
c. 4. Vid. PANCIROLI *var. lect. vtr. iur. L. I. c. XI.* GO-
THOFRED. *ad l. 3. C. Th. de postuland.* SCHVLTING. *ad*
Paul. sent. rec. L. I. t. V. §. 2. in Iurisprud. ante iustinian,
p. 229. et v. omnino BRISSON. *de verb. sign. voc.* Gladius
(edit. Heinecc.)

FERRI etiam potestatem dici ARNOBIUS *L. IV. ad-*
uersus gentes, p. 153. Verum ita se res habet, vt, quoniam
C plu-

plurimum gladii et potestate valetis ferri, anteire vos etiam veritatis scientia iudicetis.

Ex his itaque satis apparet, gladii potestatem esse eam, quae gladio tradito redditur; sed rationem addit *VLPIANVS*: cur gladius hoc symbolum sit: *ad animaduertendum facinorosos homines*. Animaduertere quidem alias punire indicat: verum iam *CVIACIVS XXI. Obs. 30. ex l. ii. §. ult. et l. 12. D. de poenis, l. ii. D. de off. Proc.* probauit: verbum vltimi esse supplicii. Vltimo autem supplicio puniendi concessa eis potestate, aliae noxiis poenae ab eis irrogari poterant, vt in metallum damnandi *l. 6. §. 8. D. de off. Praef.* Haec itaque *VLPIANI* est definitio: Merum imperium est beneficio et gladio tradito data potestas vt facinorosi homines etiam vltimo supplicio animaduerti possint.

§. XIII.

*Communia
provinciarum.*

Cum autem *VLPIANVS* in libris *de officio Proconsulis* etiam de Praefidibus egerit, vt ex *l. 13. D. de off. Praef.* apparet, horum et illorum imperium persequemur. Praefidis nomen quidem iure Digestorum generale fuisse, certo certius: tamen certa ratione etiam distingui postea apparebit. Primis temporibus potissimum prouinciarum erant magistri praetores, qui in pace, consules, qui belli temporibus in prouincias mittebantur. Prorogato imperio illi proprae-
tores, hi proconsules dicebantur. Aucto postea prouincia-
rum numero, consulatu et praetura functi in prouincias mit-
tebantur; tum in senatus erat arbitrio, quas praetorias aut
consulares decernere vellet prouincias, his autem imperium
mili-

militare lege curiata a populo dabatur; extra ordinem autem tam potestatem ciuilem, quam imperium militare, tributis comitiis datum, aut in plures annos prorogatum reperimus. Instituta postea a L. CALPURNIO PISONE quaestionibus perpetuis CICER. in Brut. c. XXVII. quibus praetores prouinciales per annum praeerant, antequam ex S. C. prouincias sortirentur: C. SEMPRONIUS GRACCHVS legem veterem retulit: *Vt prouinciae futuris Praetoribus ac Consulibus quotannis a senatu decernerentur*; v. HOFFMANNI *hist. iur. Vol. I. L. I. c. I. Per. IV. p. 71.* qua lege imperii prorogatio sublata est; et legi adiecit: *Vt praetorum decreto intercedi* (scil. a tribunis plebis) *liceret, consularium non liceret.* Cum autem Lege Cornelia qui ex S. Cto. prouinciam acceperat, imperium, quod in urbem rediret, haberet praetor, factum est, vt successore a senatu non decreto, aut in prouinciam non profecto, alii biennio, triennio aut amplius, sine prorogatione prouinciis praeessent. Deinde Caesar, cum dictaturam accepisset, legem tulit: *Vt nemo praetoriam prouinciam plus anno, consulari plus biennio, obtineret, quod quamquam in M. Antonii consulatu a tribunis plebis in sexennium commutatum est: tamen Senatus Consultis lex Iulia restituta esse videtur: quae omnia a triumuiris neglecta sunt, vt doctissime obseruat SIGONIUS de antiq. iur. prou. L. II. c. 1. cf. et de iudicijs. L. II. c. 4.*

Accedimus ad tempora AVGVSTI, cui placuit prouincias in duo diuidere genera: alias populi, alias Caesaris nuncupauit. Caesaris, quae opibus ac viris praestarent, caeteras *prou. diuisio.* senatui more maiorum decernendas reliquit, vt SVETONIUS in Augusto C. XXXXVII, hac imperii ac potestatis

magistratus. addita differentia, vt qui senatoriis prouinciis praeessent maius, qui autem Caesaris, minus imperium haberent.

§. XIII.

2) Proconsu-
les.

Illis autem, qui populi praeerant prouinciis, proprium Proconsulis erat nomen, siue priuati siue consulatu vel praetura functi essent. DIO L. LIII. p. 504. His prouinciis praeter Caesaris tributa, etiam vectigalia aut stipendia populo erant soluenda; quo factum, vt plures fierent Caesaris, cuius tributariae tantum erant, ex sententia CAMPANI de off. et potest. magistr. L. I. c. 87.

Proconsul autem secum ducebat legatum, cui iurisdictionem mandabat. l. 1. §. 1. de off. eius cui. Maius Proconsulis fuisse imperium Praefide, ex hoc apparet: quod omne imperium iuraque, quae Praetori erant, tenebat l. 7. §. 2. et l. 8. D. de off. Proc. et edicta promulgabat §. 1. Inst. de bon. poss. quod ius prouinciale vocabatur. l. 26. D. de dolo. Olim etiam Proconsules in prouincia, vt Praetores, de liberalibus et ingenuitatis causis cognoscebant, non autem Praefides, PLINIUS L. X. ep. 77. Postulantibus, inquit, quibusdam vt de agnoscendis liberis restituendisque natalibus, et secundum epistolam Domitiani scriptam Minucio Rufo, et secundum exempla Proconsulum ipse cognoscerem, respexi ad S. C. pertinens ad eadem genera causarum, quod de his tantum prouinciis loquitur, quibus Proconsules praesunt. Deinde PAVLUS liberalem causam maiores iudices habere dixit l. 32. §. 7. D. de receptis qui arbitr. SEVERVS quoque Praefidem non posse de causa status cognoscere rescripsit in l. 1. C. de ord. iud. nisi
in

in aliam causam incidat *d. l. et l. 3. de ord. cogn.* post Probum autem Praesidibus hanc facultatem esse datam *l. 5. C. de ord. cogn.* scientissime obseruauit PANCIROLLVS in *Com. ad not. imp. or. c. C.* Quod autem CAMPIANVS *d. l. c. CIX.* contra hanc sententiam rescriptum DIOCLETIANI et MAXIMIANI *l. 5. C. ubi caus. stat.* laudat, et ex hac lege probare conatur, ante PROBI aetatem Praesidibus de his causis cognoscendi ius fuisse: In eo assentiri possemus, si PROBUS post DIOCLETIANVM fuisset. A Praefide etiam Principis delegato, in causa non excedente X. libras auri, ad finitimum Proconsulem appellabatur *Nov. XXIII. c. 3.* De legatorum Proconsulum, ac Assessorum Praesidum, differentia egregie PANCIROLLVS *d. l.* Quae autem legato mandant, docet CAMPIANVS *d. l. c. LXXXXVI.* qui praeterea demonstrat *c. LXXXXVIII.* opera etiam publica eiusdem fuisse curae.

Omne Proconsulum fuisse imperium, docent VLPIANVS in *libris de officio Proconsulis l. 5. 6. 8. 9. D. de poenis. l. 1. D. de quaest.* et VENVLEIVS SATVRNINVS *L. I. de officio Proconsulis l. 15. D. de poenis.* Deportandi item ius, quo carebant praesides *l. 1. §. 3. 4. D. de legat. 3. l. 6. §. 1. D. de interd. l. 2. §. 1. D. de poen.* Proconsulum fuisse, sunt qui opinantur; de relegandi iure nullus dubitat. Etenim TRAIANVS PLINIO *L. X. ep. 65.* rescripsit: *Quid in personam eorum statuendum sit, qui a Publio Seruilio Caluo proconsule in triennium relegati, et mox eiusdem edicto restituti, in prouincia remanserunt, proxime tibi rescribam. v. l. 6. et 7. D. de interd. et relegat.* Aliam adhuc differentiam ostendit CVIACIVS *L. XX. Obs. 37.*

De imperio
mixto.

Caeterum de *mixto* Proconsulum imperio elegans est CICERONIS locus *L. VI. ep. I. ad Atticum*, qui, quamquam ad tempora reipublicae liberae pertinet; tamen, cum iidem quoque proconsulibus temporibus caesarius permiffum fuisse videatur, eo loco vti non dubitauimus: *Duobus*, ait, *generibus edicendum putauit, quorum vnum est prouinciale, in quo et de rationibus ciuitatum, de aere alieno, de usura, de syngraphis; in eodem omnia de publicanis: alterum, quod sine edicto satis commode transigi non potest, de haereditatum possessionibus, de bonis possidendis, magistris faciendis, bonis vendendis, quae ex edicto et postulari et fieri solent; tertium de reliquo iure dicendo* *δύο τῶν reliqui: dixi me de eo genere mea decreta ad edicta urbana accommodaturum.* De eius autem cognitione tam de plano, quam pro tribunali, ad *CAMPIANVM d. l. c. Cl.* ablegamus.

§. XV.

2) Praefides.

Praefides siue legati Caesaris, hoc nomine enim *VLPIANI* temporibus gaudebant, ante *DIOCLETIANVM* plerasque causas non ipsi iudicabant, sed iudices dabant litigantibus, vt ex *SEVERI* apparet verbis *l. 1. C. de ord. iudic. negantis*, super status causa cognoscere praefidem posse, *ANTONINVS* autem: *adito*, inquit, *praefide prouinciae et accepto familiae hereiscundae iudicio experire l. 2. C. eod. tit.* Verum *DIOCLETIANVS* et *MAXIMIANVS* sanxerunt, vt Praefides omnia definire possent negotia, non tamen congerentur. *l. 2. C. de pedan. iud. v. l. 32. §. 7. D. de recept. qui arbitr. i. l. 1. C. de iurisdic. omn. iud.* Iudicia autem publica semper exercuisse, ex *l. 1. D. de off. eius cui.* colligimus.

Quod

Quod ad publica attinet iudicia, in metallum dandi et relegandi. *l. 6. §. 8. D. de off. Praef. l. 7. §. 1. D. interdict. et releg.* non tamen deportandi habebant ius, ut iam supra monuimus, quod Illustr. BYNCKERSHOECKIUS contra HOTTO-MANNVM defendit *L. VI. Obs. XXII.* Haec de publicarum causarum Praesidis cognitione, quae praeterea in regenda republica eius curae fuerint, titulus *de officio Praesidis* docet.

Cum autem Praefes saepissime duabus aut tribus praef. *De imperia mixto.* esset provincius; legatis, interdum etiam quaestori, mandabat iurisdictionem. Haec autem potestas vel praetoria cognitio, aut domestica erat, aut popularis. Domestica, si intra praetorium et in cubiculo provincialium audiebat querelas; popularis in basilica ac tribunali administrabat, dum scribae, accensi, praecones, ac lictores apparebant. Edicta proponebat, quibus de rebus cogniturus esset, de quibus iudicium daturus, et quo modo, ut *SECONIVS d. iur. prou. L. II. c. 5.* elegantissime illustrat. Exercebat autem iurisdictionem aut coercendo aut statuendo. Coercendo, cum vel citari vel prehendi iusserat. Statuendo autem decreto et iudicis datione. Sententiae enim, sine iudicum consilio interpositae, decreta dicebantur, ut: manumissio, emancipatio, in possessionem missio, tutoris datio et aliae. Iudicia autem sententiae erant a iudicibus, qui litigatoribus a Praetore dati erant, latae. Dabantur autem eo, quo postulabatur modo, lege provinciae aut edicto.

§. XVI.

Ad ulteriorem meri imperii explanationem progredimur; ad recentiora peruenimus tempora. *II. Quorum in Digestis Imperatores nulla sit mentio.*

THEO-

THEODOSIVS ET VALENTINIANVS hoc ad Praefectum Praetorio HIERIVM mittunt edictum: *Nulli IUDICVM, exceptis his, qui in summa Administrationis sunt positi potestate, vitae quoque noxiis ius adimendae sortiti sunt, quemquam omnino, inconsulta Nostra Clementia, in ullo genere criminationis tristi liceat proscriptionis tempestate percellere. Ad nos simulationum genera, quaestionis ordo, criminum moles, documentorum probationumque pensanda libramenta mittantur. Nemo sibi praesumat MODERATORVM PROVINCIA-RVMQVE RECTORVM sub quibuscunque INFVLIS potestatis, quemquam patrimonii vniuersis priuare subsidis. In illos GLADII SVI ET IVS SEVERITATIS exerceant, in quos statim destringi FERRVM iura praecipunt, quorumque differri supplicium materia est interitus plurimorum l. vn. C. Th. ne sine ius princ. Neminem reor esse, qui dubitet, hac lege merum imperium omni ex parte descriptum esse. Iudicibus enim, id est, vt in l. 7. C. Th. de Censu et h. l. interpretantur, Rectoribus prouinciae, qui Praesidentes l. 13. C. Th. de diuers. off. et vn. C. Th. de off. Praef. Praet. qui prouinciis praesident l. 5. C. Th. ne sanctum baptisma, qui prouincias moderantur l. 7. C. Th. de legatis, et MODERATORES l. 4. C. Th. ne sanct. baptism. et h. l. (quos summos rerum omnium arbitros dici multis exemplis demonstrari potest v. CICERO de nat. deor. II. 35. Tusc. Quaest. I, 28.) vocantur, et quibus infulae tribuuntur, summum in prouincia imperium tribui facile perspicitur. Praeterea autem h. l. i. l. 74. C. Th. de decur. ius gladii aut ferri, et seueritatis i. e. grauioris coercionis, quae etiam iam ab VLPIANO l. 6. D. de off. Proc. l. 70. D. de reg. iur. l. 6. § 8. D. de off. Praef. sunt distincta,*

cis

eis tribuitur, et tamen ab iis secernuntur, qui summam Administrationis potestatem iusque gladii habent. Quae itaque est differentia? Nulla, nisi illos in prouincia, hos in imperio, summam cum iure gladii coniunctam habuisse potestatem. Ex qua sequitur, vt illis, non his, ius proscribendi hac lege ademtum sit. Hac nostra itaque de mero imperio *definit. explicatur.* definitione §. VIII. data satis probata, ad explicationem pergitur.

§. XVII.

Quod summum in prouincia imperium attinet, valde *De summa in prouincia potestate.* mirandum esse videtur: hanc meri imperii partem ab inter-pretibus plane neglectam esse, qui obiter tantum nonnihil interpretando de officio Praesidis titulo attingunt, cum tamen iam ab antiquitatum Principe SIGONIO *in antiq. iur. prou. L. II. c. 5.* maximam partem doctissime explanatam reperiamus. Ita enim hanc definiuit partem: *Quae tota caeteris in rebus curandis atque prouinciis imperandis versata est, vt in re frumentaria, tributaria, vectigali et viaria. Caeteras vocat res, quae neque ad iurisdictionem, neque ad quaestiones spectant publicas.*

Haec omnia a Praetore per edicta sunt administrata, non quidem annua, sed aut repentina, aut peculiaria, quae de singulis, vt occasio postulabat, interposita. Quod ex Siciliensi discimus VERRIS praectura: *Apronio affirmante se plus decuma non daturum, exoritur peculiare edictum REPENTINUM: Ne quis frumentum de area tolleret. item. Edictum repente uberrimum et quaestuosissimum nascitur, vt ante Ka-*

D

lendas

lendas Sext. omnes decumas ad aquam deportatas haberent. in Verr. III, c. 14. De singulis nunc agendum est. In primis prouinciae Praefidentis curae erat *res frumentaria*, iam ab antiquis temporibus. Frumentum aut vendebatur, vt decumanum in Sicilia (aliarum prouinciarum decumae Romae a Censoribus vendebantur) aut emebatur, aut in praetoris cellam aestimabatur, aut imperabatur, aut honoris causa accipiebatur. Itaque ex Legibus aut Senatus consultis tam veteribus quam recentioribus omnia haec curauit praetor, totumque ius vendendi, emendi, aestimandi imperandique frumenti habuit. Quae praesertim ad venditionem attinent, CICERO obiecit VERRI in frumentaria, decumas in Sicilia pluris vendidisse, quam per legem oportuisset, atque pecuniam auertisse: Aestimationem enim in eius fuisse potestate, haec docent verba: *Cum ex senatus consulto et ex legibus frumentum ei in cellam sumere liceret: idque frumentum senatus ita aestimasset quaternis HS tritici, modium binis hordei: iste, numero ad summam tritici adiecto, tritici modios singulos cum aratoribus denariis ternis aestimauit, in Verr. III. c. 81. et post c. 83.* Totus quaestus hic - aestimationis ex annonae natus est varietate: hoc enim magistratus in prouincia assequi potest, vt ibi accipiat, ubi est carissimum, ideo valet ista ratio aestimationis in Asia, valet in Hispania, valet in his prouinciis, in quibus vnum pretium frumento esse non solet. Ac emendi frumenti imperandique fuisse praefidi potestatem, haec demonstrant: *Frumentum emere in Sicilia debuit Verres, ex Senatus Consulto et ex Lege Terentia et Cassia frumentaria. Emendi duo genera fuerunt, vnum caeterarum decumarum, aliorum, quod praeter-*

praeterea ciuitatibus aequaliter esset distributum. Illius decumani tantum, quantum ex primis decumis fuisset; huius imperari tritici modum 10000 millia; pretium autem constitutum de decumano in modios singulos H-S. ternos IMPERATO. H-S IIII. Ita in frumentum imperatum H-S. bis et tricies in annos singulos Verri decernebatur, quod aratoribus solueret: in alteras decumas ferme ad nonagies, in Verr. III. c. 70. Frumenti honorarii meminit CICERO in Pisone c. 35. Qui modus tibi fuit frumenti aestimandi? qui HONORARIUS? siquidem potest vi et metu extortum honorarium nominari -- vnus tu dominus, vnus aestimator, vnus venditor, tota in prouincia per triennium frumenti omnis fuisti. Vinum itaque atque frumentum honorarium Ciliciae remississe gloriatur CICERO ad Atticum V, 21. Dixi me coacturum homines, non modo non recusare, sed etiam hoc dicere, se a me soluere: quod enim praetori dari consueuissent, quoniam ego non acceperam, se a me quodammodo dare; atque etiam minus esse aliquando in Scaptii nomine quam in vectigali praetorio. Quomodo autem huius a Praefidis collati frumenti pars a CONSTANTINO in Annonas ciuicas mutata et Vrbi Constantinopoli donata fuerit, v. quae GOTHOFREDVS in Commentar. ad l. 2. C. Th. de frument. Urb. Constant. obseruauit. Sed ad vectigalium tributorumque curam pergimus. Vectigalia ac tributa in eo differebant, quod illa in incerto, haec in certo reditu consistebant. Vectigalia enim libera republica in genere aut dicebantur pro omni reipublicae reditu e decumis, scriptura (siue vectigali aerarii e pascuis) et portorio (quod in portu pro mercibus soluebatur.) Ita CICERO in Verrem III, c. 8.

Quae (lex) omnibus custodiis subiectum aratorem decumano tradit, ut neque in segetibus, neque in areis, neque in horreis, neque in amouendo, neque in asportando frumento grano vno possit arator sine maxima poena fraudare decumanum. Item in Verr. II, c. 70. scripturae Siciliae et c. 75. vicesimae portorii Syracusis meminit. Deinde etiam dicebatur ea pecunia, quam praetori dare solebant prouinciarum ciuitates, vnde etiam a CICERONE vectigal praetorium dicitur, ad Attic. V, 21. Iure Codicis autem vectigalia sunt, quae pro vehiculorum subuectione, aut in littoreis locis pro nauibus, per diuersa loca merces deportantibus, fisco praestantur l. 3. C. Th. de immunitate concess. Ne autem Praefides plus, quam statutum erat, exigent, omnes qui plus exigent capite plectendos esse statuit CONSTANTINVS l. 1. C. Th. de Vectigalibus, quod tamen TRIBONIANVS l. 4. C. de vectigal. recidit propterea, quod l. ult. C. vectigal. nou. instit. non poss. quae eidem CONSTANTINO tribuitur, vectigalium nouorum institutio perpetui exilii poena mulctatur. Tributa (v. CICERO in Verr. III, 42. CUIAC. VII, Obs. 3. 4.) consistebant partim in prodigijs seu speciebus, vt vino, pabulis, partim pecunia, a prouincialibus l. 1. C. Th. de fid. et iur. hast. l. 2. C. Th. Tribut. in ips. spec. l. 5. 16. C. Th. de anon. et trib. et quidem a possessoribus l. 2. C. Th. de arnon et trib. fisco soluenda l. 17. eod. tit. Adscriptiones vt rectores prouinciae propria manu designent l. 3. d. l. a CONSTANTINO iubentur. Et vt curam etiam compulsorum haberent Imperatores: VALENTINIANVS VALENS et GRATIANVS ad PROBVM P. P. rescripserunt: Prouincijs praesidentes per omnium

omnium villas sensim atque vstatum vicosque cunctos discurrant, et vltro vinentur a singulis: quid vnusquisque corruptor insolenter egisset aut cupide. Is enim de quo aliqua ad nos querela peruenerit, ad vltimam poenam rapietur l. 5. C. Th. de off. Rest. Prou. Vltimam poenam esse capitis v. C. IAC. III. Obs. 35. Ne autem Praefides in tributariis seu vctigalibus quaedam negligenter, Vicarii eis immincebant. l. vii. C. Th. de Vicar. Vias autem Praefidum fuisse curae FONTEIVS illustre edidit documentum: Cum maioribus reipublicae negotiis M. Fonteius impediretur, et cum ad rem publicam pertineret, viam Domitiam munire, legatis suis -- negotium dedit, itaque praesuerunt: imperauerunt pro dignitate sua, quod visum est et probauerunt c. c. Fontei. c. 4.

§. XVIII.

Sequuntur ius gladii aut feueritatis, aut grauioris coer-^{2) de iure gladii et feueritatis.} citionis, quae alias iudicia publica vocantur. Publica crimina ex iis diiudicabat legibus, quae de eis cognoscendis ac vindicandis a populo latae erant, prouinciae Praefes. Vnde illa in PISONEM Macedoniae proconsulem sunt CICERONIS: Quid ego rerum capitalium quaestiones, reorumque pactiones, redemtionones, acerbissimas damnationes libidinosissimas liberationes proferam in Pis. c. 36. et LVCAS dixit in Actis c. XIX, 38. Quod si Demetrius, et qui cum eo sunt artifices, causam aduersus aliquem habent; aguntur fora et proconsules (ἀνδραγατοί) sunt: accusent inuicem. Publicarum autem quaestionum, vt vis, peculatus, falsi, maiestatis, exercendarum in prouinciis eadem ac Romae erat ratio. Etenim deferebatur

ab accusatore rei nomen apud Praetorem, et praetor eo recepto diem constituere iudicii, quo veniente per praecone-
nem accusatorem, reum atque testes iubebat citari; absoluta
testium interrogatione, ex lege, quae de eo fuerat lata cri-
mine sortiebantur e conuentu iudices; inde more romano
sequebatur reiectio; quibus absolutis, sedente in sella ac tri-
bunali Praetore, iudicibus in subselliis sedentibus, agebatur
causa ab vtraque parte, id est, ab accusatoribus et rei patro-
nis. Cognoscebat cum consilio Praetor atque ex eorum sen-
tentia aut comperendinabat reum, aut condemnabat, aut ab-
soluebat, aut pronuntiabat amplius. Ampliata autem cau-
sa aut comperendinato reo secunda instituebatur actio, et si
neceffe tertia, tum de integro aut absoluebat, aut condemna-
bat, nec non in condemnatum animaduvertebat. Tria huius
generis iudicia in Verrinis reperiri de PHILODAMO de
SOPATRO et de STHENIO quamquam a CICERONE
reprobata; satis idoneam autem huius rei notitiam hauriri
non posse, nisi concepta ex vrbani iudiciis coniectura, testa-
tur SIGONIVS *in iur. prou. l. II. c. 5.* Cum VERRIS le-
gatus erat DOLABELLAE in Cilicia proconsulis: Lampfaci
occisus erat VERRIS lictor: CORNELIVS A PHILODA-
MO, cuius caedis cognitio ad Asiae Praetorem NERONEM
pertinebat: sic ergo ille *in Verr. I. c. 29. 30.* narrat: *Postea-
quam ad Neronem venit, contendit ab eo, ut Philodami cau-
sam cognosceret. Venerat ipse, qui esset in consilio, et primus
sententiam diceret, adduxerat etiam praefectos, et tribunos
militares suos, quos Nero omnes in consilium vocauit, erat
in consilio etiam aequissimus iudex ipse Verres, erant nonnulli
togati*

togati creditores graecorum - accusator autem opponitur eius Rom. de creditoribus Lampascenorum - cum Dolabella cum suis praefectis pugnaret in consilio. Verres fortunas suas agi diceret; idem testimonium diceret: idem esset in consilio: idem accusatorem parasset - et cum hominem constaret occisum - tamen de Philodamo amplius pronuntiatum - altera actione - condemnatur perpaucis sententiis Philodamus et eius filius; - urget Dolabella, ut quam primum securi feriantur. In SOPATRI autem iudicio ita est actum: Is (Sopater Haliciensis) ab inimicis suis apud C. Sacerdotem praetorem rei capitalis cum accusatus esset, facile eo iudicio est liberatus, huic eidem Sopatro idem inimici ad C. Verrem cum is Sacerdoti successisset, eiusdem rei nomen detulerunt - citatus reus - crimina tractantur ab accusatore - causam Sopatri defendebat Q. Minutius -- res illo die non peroratur, dimittitur iudicium -- cum in consilium frequentes conuenissent, idem qui solebant -- praetor M. Petilium equitem Rom. quem habet in consilio, iubet operam dare, quod rei priuatae iudex esset: Petilius, recusabat, quod suos amicos, quos sibi in consilio esse vellet, ipse Verres retineret: -- discedunt omnes -- iste (Verres) solus cum sua cohorte nequissima relinquitur. Minutius iubetur dicere; negat, quia non adsint, qui causam cognorant - Verres iubet Sopatrum dicere, hic orat, ut cum consilio cognosceret, tum repente Verres testes citari iubet, dicit vnus et alter breuiter, nihil interrogatur, praeco DIXISSE pronunciat, praetor de sella exiit -- hominem innocentem a Sacerdote absolutum iudicata causa de sententia scribae, medici, haruspicisque condemnauit in Verr. II. c. 28-30. Tertium STHENII iudicium fuit

fuit huiusmodi: *Verres praetor palam de sella ac tribunali pronuntiat, si quis absentem Sthenium rei capitalis reum facere vellet, sese eius nomen recepturum et simul — Agathinum — coepit hortari, negavit Agathinus. tum repente, Pacilius quidam — ait, si liceret nomen absentis deferre, se velle. Iste vero et licere et fieri solere, et se recepturum, itaque desertur. edicit statim ut Kalend. Decemb. adsit Sthenius Syracusis. Mane Kalend. Decemb. ut edixerat, Sthenium citari iubet non respondet, citat accusatorem, non adfuit, (Verres) quem absentem reum fecerat, eum absente accusatore condemnat in Verr. II, c. 38-40. Itaque ex CICERONE non solum iudiciorum publicorum formam ac praetorum libidinem, verum et quaestionum in provinciis exercendarum eandem quae Romae fuisse consuetudinem discimus.*

§. XVIII.

In Codice mentio fit rectorum provinciae quorum in digestis nec quidem vestigium.

Peruenimus nunc ad mutationes, quas post CONSTANTINI M. tempora in provinciarum magistratibus reperimus, aut quorum in Digestis nulla fit mentio. GOTHOFREDVS optime in *Commentar. ad l. vn. C. Th. ne sine iuss. princ.* observauit: vocabulum IUDICES non tantum ad clarissimos, verum et spectabiles esse referendum, quod praesertim ex insulis i. e. insignibus consularibus l. 1. C. de consul. l. 66. C. de decur. eis tributis collegit, quod praecipue Proconsulum et Praefecti Aegypti aut Augustalis fuisse ex SPARTIANO coniecit. Horum provinciarum Rectorum catalogum Imperatores VALENTINIANVS et VALENS referunt, ubi *Proconsulum, Consularium, Correctorum et Prae-*

Praesidium mentionem faciunt, in *l. 8. C. Tb. de cohortal.*

De *Proconsulibus* iam supra satis dictum est. *Consulares* a ^{exceptis Pro-} ^{consulibus} ^{sequentes.} *consularibus* insignibus ita nuncupatos, HADRIANVM ha-
buisse auctorem docet CAPITOLINVS in *M. Anton. Pio.* ^{1) Consula-} ^{res.}

c. II. HADRIANVS enim quatuor consulares regendis omnibus praefecit Italiae prouinciis; quod non diu fuisse obseruatum, auctor est APPIANVS *L. 1. de bell. ciu. p. 374.*

Etenim M. ANTONINO imperante consularium loco lurdicos accepit Italia. CAPITOLINVS in *M. Ant. Phil.*

c. XI. Mediocres postea consularibus datae sunt prouinciae, vt maiores erant Proconsulum *l. 1. C. vt omnes iud.* In

Oriente quindecim, et in Occidente duo et viginti fuerunt.

De eorum insignibus V. PANCIROLLVM in *not. imper. Or. c. CLV. et Occ. c. LXXXXI.*

Correctores AVRELIANI temporibus fuisse inuen-^{2) Correcto-} ^{res.} tos, qui TETRICVM Lucaniae fecit praefectum doctissime probat CAMPIANVS *d. l. c. CXXXIII.* Extra Italianam prouinciae, diu Consulares quidem, aut Praefides, non *Correctores*, habuerunt; tandem Augustanicae et Paphlagoniae in Oriente et Sauriae in Occidente *correctores* sunt dati, V. PANCIROLL. *d. l. or. c. CXXVIII. et CLVI. occ. c. LXIII.*

Praesidibus vero quamquam minimae prouinciae de-^{3) Praefides} ^{proprie sic} ^{d. c.} mandatae erant, atque creditae quapropter etiam quosdam *per-* *fectissimos* tantum reperimus nuncupatos, *l. 18. C. de poen. l. vn. C. de cupitat. ciu.* tamen auctoritate ac dignitate aliqua

E

ex

exsplendefebant *l. 3. C. Th. fin. reg. l. v. in fin. C. Th. de litig.* Praefertim et haec Rectorum prouinciae notanda est differentia: Praesides et alios clarissimos vocari *ordinarios*, quo nomine distinguebantur a *spectabilibus*. Quod indicare videntur VALENTINIANVS THEODOSIVS ET ARCADIVS AAA. *In sacris*, aiunt, *seruiis nostris militantes in prouinciis ORDINARIJ vel spectabiles iudices ad salutationem non arceantur. l. 2. C. de prox. sacr. serin. CONSTANTINVS* Praesidum iurisdictionem *ordinariam* vocat *sedem, l. 4. C. de iurisdct. omn. iud.* et IVSTINIANVS *ordinarias prouincias Nou. XXXI, c. 1. §. 3.* Iustissimi ac vigilantissimi titulo honestati sunt. *l. 3. C. de off. Rect.* Praeterea elegans est obseruatio PANCIROLLI *d. l. or. c. CLVII.* eos etiam *uauisus*, id est optimos aut praestantissimos appellatos esse, *Act. Apost. XXIII, 26. et XXVIII, 3.* unde optimates urbis videri dictos, tanquam omnium praestantissimos *in cap. 17. §. ne autem. de elect. in 6.*

De imperio
mixto.

His prouinciarum rectoribus curam impositam esse reperimus, vt apertis secretarii foribus, introuocatis omnibus, et pro tribunali, non in secessu domus, *l. 2. C. Th. de off. Rect. prou.* non postquam domum se recepissent, et ab officij conspectu atque oculis publicis recessissent *d. l. 3.* non domi pomeridianis horis *d. l. 6.* controuersias audirent, et sententias proferrent ac pronunciarent, immo ne quidem libellos acciperent oblatos. *d. l. 3.* Ad finiendas autem lites et actus publicos et illud cauebatur, ne spectaculis et ludicris nimium curae tribuerent, sed feriis potius actibus vacarent

carent. *d. l. 2. in fin.* A rectoribus denique prouinciae ad Praefectum praetorio aut urbis appellabatur. v. §. X. et XI.

§. XX.

Superest, vt quaeramus: an merum imperium man- An merum
mandari pos-
sit imperium
dari possit? Ad quam quaestionem definiendam non dubi-
tamus regulam hanc ponere: nequaquam merum imperium
delegari posse; propterea quod lege, senatus consulto, aut
constitutione Principum tribuitur, vt docet PAPINIANVS
l. 1. D. de off. eius cui. V. WIELINGII *lect. iur. Ciu. I,*
5. Exceptio est: Si SCTo lege aut constitutionibus delegatio
fuit permissa. v. c. si Praefes decedit, antequam successor aduene-
rit: delegat imperium aut quaestori, CICERO ad *Diu. II, 15.* *Ego*
de prouincia decedens QVAESTOREM Coelium praeposui pro-
uinciae. Puerum? inquires. At QVAESTOREM, at no-
bilem adolescentem: at omnium fere exemplo: neque erat su-
periore honore usus, quem praeficerem, aut alii: CICERO
ad *Attic. VI, 4.* *Mibi difficilis ratio administrandi, quod*
pauca dies habebam reliquos annui muneris: illud autem diffi-
cillimum: relinquendus erat ex S. C. qui praefesset, nihil minus
probari poterat, quam quaestor Mescenius: nam de Coelio nihil
audiebamus; rectissimum videbatur FRATREM CVM IM-
PERIO relinquere. In quo cum ad SCTum prouocet, ap-
paret hanc delegationem non fuisse facti, sed iuris.

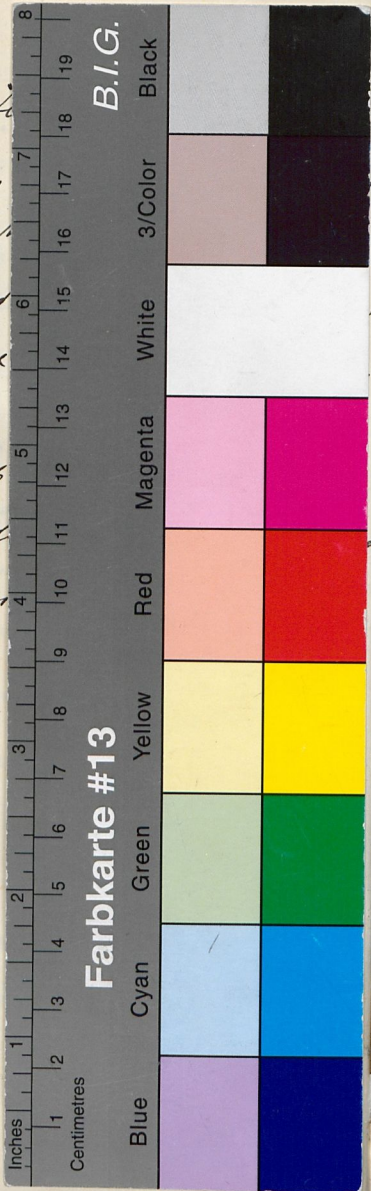

ULB Halle
005 361 842

3

20

J. 32. num. 5. C. 6.
1754, 1.

J. 29

DISPV TATIO SOLEMNIS

DE

MERO IMPERIO

ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS AVCTORITATE

PRO LICENTIA

SVM MOS IN VTROQVE IVRE HONORES

RITE CAPESSENDI

A. D. IIII. ID. IVN. CIO IDCC LI

PROPOSITA

A

IOANNE LÜDERO ALBRECHTO

LIPS. I. V. CAND.

L I P S I A E

EX OFFICINA LANGENHEMIANA.

